

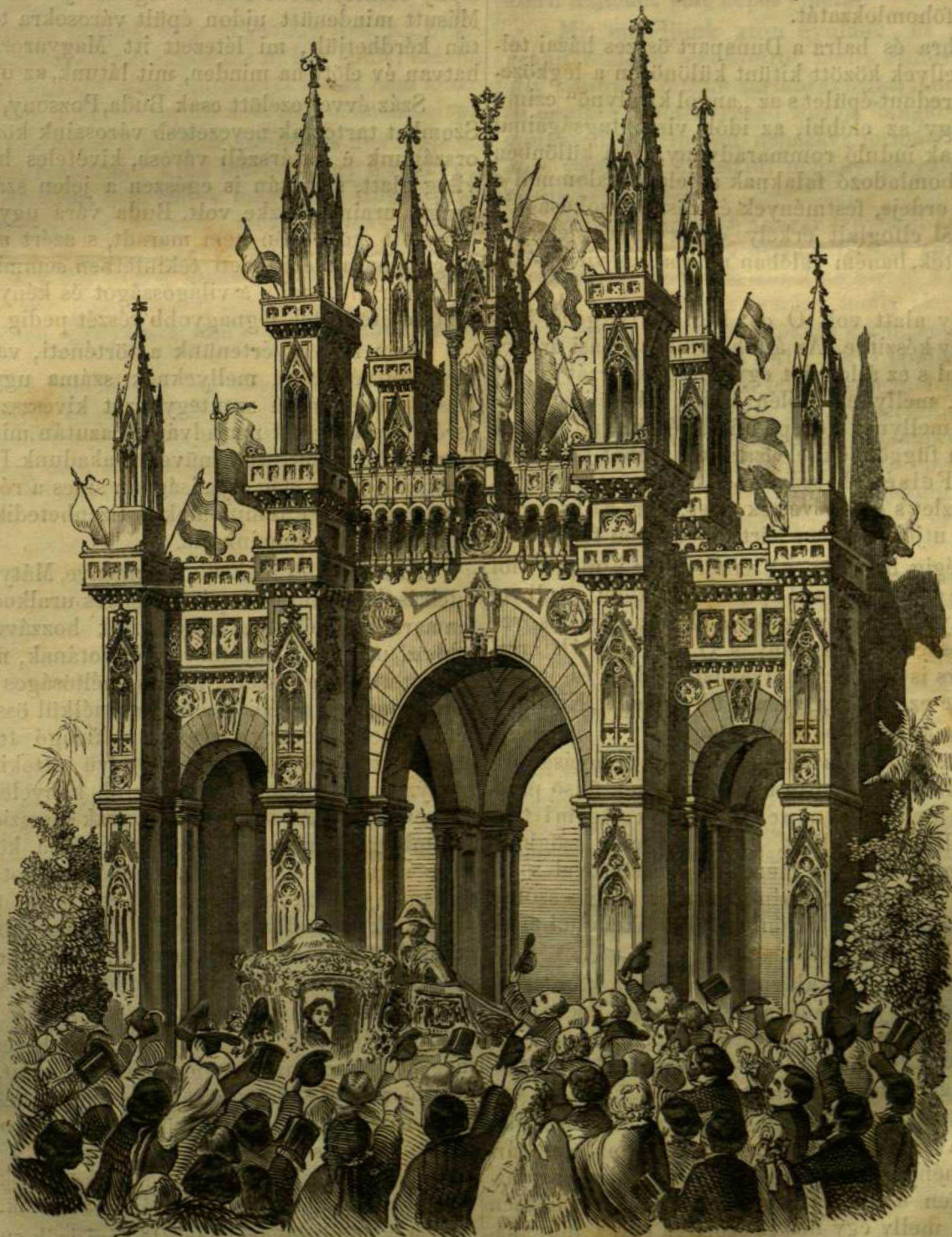

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedretű iven jelenik meg. postai uton a „Politikai Ujdonságokkal“ együtt csupán csak 3ft. pp. Az előfizetés; — Előfizetési díj január—júniusig azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetem-uteza 4. sz.) bérmentve utasítandó.

BUDAPEST, május 4-én.

Ő császári kir. Felségeik fényes bevonulásáról körülményesen értesíteni siettünk olvasóinkat a Politikai Ujdonságok utóbbi számában. A jelen sorok czélja, némi fogalmat nyújtani Budapestnek ez alkalommal tanusított ünnepélyes külsejéről.

A két testvér főváros, festői fekvésénél fogva, mindenkor megható képet nyújt annak, ki felülről hajón érkezik a Duna gyönyörű völgyébe, mellyet az egyik oldalról és Buda vára, más részről az ifju Pest palotái környeznek. — Annál meglepőbb látványt nyújtott május 4-én a felséges folyam tündéri pompában diszló két partja. Egész hosszában sűrű néptömegek hullámzottak; az egyes házak virágokkal, szőnyegekkel, zászlókkal voltak elborítva; közel a partokhoz tarkáztak a rendkívüli számmal kiállított gőzösök s egyéb hajók lobo-
gói; zászlócskák lo-

Pesti diadalkapu Ő es. k. Felségeik megérkezése tiszteletére.

bogtak a gyönyörű lánchíd egész hosszában s külön díszítmények lepték a hidoszlopok tetejét s a budai alagut néhány nap óta kész homlokzatát. Közelismerés szerint, díszítőink igen sok izléssel jártak el munkáikban s nem egy művészi eszme valóstítására is akadunk.

A mennyire lapjaink szűk köre enged, szemlét tartandunk, a fővárosnak ez ünnepélyes alkalomkor kifejlődött szépsége felett s igyekezni fogunk ezt az egyes tárgyak lerajzolásával is érdekesíteni.

Először is a budapesti hódolati jelvények legszebbikével ismertetjük meg olvasóinkat a mellékelt rajzban. Ez azon diadalkapu a nagyhidutczának Dunára szóló nyílásán, (az „angol királynő“ és német színházépület között) mellyen által a partra kiszállott Felségek Pest város falai közé léptek. E diadalkapú képezése mintegy középpontját a főváros valamennyi díszítményeinek s építészeti tökélyben s ragyogó fényben va-

lamennyit felülmúlta. A góth stílusban, de középkori olasz ízléssel készült mű, melyet Pest város községe emeltetett, némi gyöngéd vonatkozás akart lenni Ő Felségeik alig bevezetett olaszországi útjára, s a pesti diadalkapu karcsu tornyocskái, csucsos iveri, fényes domborművei, szép szobrai s vakító aranyozása bizonyosan sokakat emlékeztettek Olaszország palotáira s különösen Florenz, Siena s más városok székesegyházaira, melyeknek építésmódja az itt követett ízlést mutatja, nagyszerű kiadásban. A pesti diadalkapu három boltívűből állott, melyek közül a középső a kocsiknak, a két szélső gyalogoknak szolgált átjárásul. Senki nem hinné, a ki e művet most készen látja, hogy az egész alkotmány néhány rövid hét alatt, még pedig fából készült. A piros, fehér, zöld színekből vegyített márványszín, a hozzáadott fény mázzal, mely az építmény alapszínét teszi, azt, igen szerencsés utánzással, teljes márványszerű emlékművé alakította; egyes részeinek gazdag aranyozásában, a csucsívek, toronyszélek arany virágaiban tündökölve ütöttek meg a nap sugarai. A négy oszlop fülkéit négy jelvényes alak (művészet, tudomány, ipar és kereskedelem) töltötte be, s a középső boltív zárkövében egy nemtő (genius) állott arany szalaggal, melylyen az ismeretes betűk: A. E. I. O. U. (Austria erit in orbe ultima) valának olvashatók. A fő és mellékíveken gazdag mozaikművek mutatták a császári, habsburg-lotharingiai, bajor és magyar címereket. A középső kapuiv koronáján Pest város nagy czimere ragyogott, mely felett, magasra nyúló tornyocskában „Austria“ 7 lábnyi magas szobra állott. A diadalkapu művei mindkét oldalra szolgáltak, a nagyhidutczára s a Dunára; azonban a folyamra néző rész képezé annak hatásteljes főhomlokzatát.

A diadalkaputól jobbra és balra a Dunapart összes házai teljes díszben pompáztak, melyek között kitűnt különösen a legközelebb két szomszéd, a régi redout-épület s az „angol királynő“ című szálloda. Tudva levő, hogy az előbbi, az idők viszontagságainál fogva ma csak pusztulásnak induló rommaradvány, de a különben mészéletlen, vakolatlan, bomladozó falaknak a jelenalkalommal a virágok s zöldágak egész erdeje, festmények és zászlók sokasága s különösen a hölgyek által elfoglalt erkély díszítvényei nemesak minden hiányaikkal elfedték, hanem valóban pompás és virágzó állapotra emelék.

Közvetlen ezen erkély alatt volt Ő cs. kir. Felségeik számára a külön kiszálló hely készítve. Az állóhajón két óriási árboc volt, megrakva lobogókkal s ez állóhajót egy, virágos utcát képző, hid köté össze a parttal, melynek szélén állott a keleti stílusban épült hódolatí sátor, melynek közepe mind két felé nyílt tért, két oldalai nehéz kelméjű függönyökkel elzárt két szobát tüntettek fel, az utóbbit csupán a Felségek számára. Itt történt a partraszállás után az első üdvözlés s innen vették Ő cs. kir. Felségeik s a bevonulási díszmenet útjokat a fent leirt diadalkapu felé.

A nagyhid-utcán végig haladva, a szentérre ért a menet, hol a pesti izraelita község emlékoszlópa állott, keleti stílusban, körte alakú kuppal, mely alatt egy zászlókkal ékített karzat körzé az oszlopot, s ezt számos ékes faragvány s Ő Felségeik arczépei díszítették. Egy vers is volt rajta olvasható héber és német nyelven, melynek értelme ez volt: „Örvendj, ülj ünnepet, Királyod közelg, erény és győzelem az ő pajzsa s jelszava.“

A szentérről a menet az újtéren keresztül ismét pompásan díszített hársorok között a Duna felé vette útját, melynek felső partján, a pesti lánczhídfővel átellenben a pesti kereskedelmi terület (Lloyd) által emelt emlék állott. Ez egy nyolcz szögletű, kápolnaszerű építmény góth stílusban, meredek csucstetővel s kis torony-művel koronázva. A beltér közepén Pannonia magas szobra volt látható s a szögleteszlopokon a különböző kereskedelmi ágak allegorikai képei magyar illő felirásokkal.

A budai parton, a lánczhid s az alagut homlokzata közötti téren, 14 ölnyi magas két torony fogadá a díszmenetet. Ezek felső részeit zászlók és virágfonadékok között Ő Felségeik arczépei díszíték, az alsó falakon pedig két latin felírás tolmácsolá Budavárosnak az Uralkodó Pár megérkezéséni örömét.

Az alagut mellett elhaladó, s a várba vezető új uton tovább érve a budai s óbudai izraelitáknak, becses templomi tárgyakkal vegyített, díszítményei tüntek fel. Továbbá a főkanyarulatnál nyílt teresebb helyen a Dunagőzhajótársaság elmésen összeállított emlékműve, mely egy helyre szorítva egész munkásságának mintegy átnézetét nyújtja kicsinyben. Izletesen halomra

rakva állott itt a hajózás minden eszköze s műszere, természetesen diszkiadásban, ott volt az evező, kormány lapát, kerék, szócsövek, kötelek, szigonyok, horgonyok stb., s mind ezek tetejében egy művészileg készült, gazdagon aranyozott gőzhajó.

Vége a régi vizivárosi kapu helyén egy külön ez alkalomra épített várkapu fogadá az ősbudára vonuló fényes menetet. E kapu építészeti stíljé a góth építészet régibb korára emlékeztet. Homlokzatán két pánczélozott vitéz mellképe látható, s az oldal falakon számos czimer, czimerpajzs és zászló.

Ezek voltak az ünnepelesen díszített főváros legemlékezetesebb művei, melyeknek egyikét, a legfényesbiket, mai lapunk közli.

Haladunk-e Magyarországon?

(Folytatás.)

II. Városaink.

Szólítsuk meg a legelső öreg embert, kivel találkozunk, s kérjük meg tőle, miként nézett ki a város, melyben lakott, ezelőtt mintegy harmincz, negyven évvel.

De még ennél is rövidebb uton eligazodhatunk, ha saját szemünkkel körütekintünk, s látni fogjuk, hogy hazánkban kevés kivétellel minden, mi ízlés és építészet tekintetében figyelmet érdemel, lételet egyedül csak a legujabb kornak köszönheti.

Csak a felső vidéken láthatni még néhány kisebb ócska várost, mely csekély módosítással régi alakját valamennyire megtartotta. Másutt mindenütt ujdun épült városokra találunk, úgy hogy méltán kérhetjük, mi létezett itt Magyarországon ezelőtt ötven, hatvan év előtt, ha minden, mit látunk, az újabb kor teremtménye?

Száz évvel ezelőtt csak Buda, Pozsony, Sopron, Kassa és Nagy-Szombat tartoztak nevezetesebb városaink közé. Ezek közül Pozsony, országunk e határszéli városa, kivételes helyet érdemel. A török világ alatt, s azután is egészen a jelen század elejéig e város főrangú uraink fészke volt. Buda vára úgy jutott vissza kezünkre, hogy ott kő kövön nem maradt, s azért az ott hamarjában épült magán házak építészeti tekintetben semmi jelentőséggel nem bírnak. Korunk, mely a világosságot és kényelmet szereti, e házakat újból építette fel, legnagyobb részét pedig alapjaiból elhordta.

Nem kell itt értenünk a történeti, vagy művészeti érdekekkel bíró építvényeket, melyeknek száma ugysis felette csekély. Ha Kassa remek góth szentegyházát kiveszszük, mely különben is ősrégi dicsőségünk maradványa, azután mindjárt legfeljebb középszerű érdekű építészeti művekre akadunk. Pozsonyban a főtemplom mostani tornya még atyafiságban sincs a régi alkotásu szentélylyel. A nagyszombati templomok a tizenhetedik század ízlést sértő formáit tüntetik szemünk elé.

Kissé régibb időkre visszamenve, Mátyás király budai palotája a leírások szerint pompás és fényes uralkodói lak lehetett, de ha a fennmaradt tökéletlen rajzok csak hozzávetőleg is hívek eredetijökhöz, úgy az a mostani várpalotának, még csak nyomába sem hághatott. Ez, egyszerű, nemes, méltóságos s tiszteletet parancsoló: amaz, rendszer és építészeti idom nélkül összerakott tömkeleg lehetett. Émelet, torony, folyosó s kirugó toldalék mind egybehalmozva. Hol pedig rend, könnyű áttekintés s következetesség hiányzik, ott többé világosságról, kényelemről s nagyszerüségről szó sem lehet. Az ilyen épület csak messziről tekintve szép, és festői, mint a török városok panorámája, közelről pedig rideg, merev, szomorú s elijesztő. A régi palota környezetét illetőleg ugyan e rajzok szerint alig vetélkedhetnék a mostani vidéki városaink némelly utcáival. Debreczenben a hatvani, vagy a czepléd-utca épen nem nagy hirrel dicsekedhetik: az ottani házak mégis különbek, mint a millyenek Mátyás király lakának tőszomszédjai valának.

A visegrádi vár romjaiból is nehezen lehet kiokosodni. Jól meg kell feszíteni képzelődésünk vitorláit, hogy azon hegycsucsra valami valóban nagyszerűt oda helyezhessünk, mert ha a meglevő romok csak a vár külső bástyái voltak, akkor abban belől palotára nem sok hely maradt, ha pedig a fennmaradt közhalmazok magának a kastélynak alapjai, akkor azoknak rendetlen alakjából semmi méltóságot ki nem méregethetünk.

A királyi udvarokban élő régi írók sujtásos szavai nem tántoríthatnak el bennünket. Az emberek előtt a szép csak addig szép,

mig szebbet nem látott. Mátyás király palotája azért legszebb lehetett akkor időben Európában, ha mindjárt a mostanival nem mérkőzhetnék is.

A költőknek szabad képzeleti kastélyokat teremteni, a hideg vizsgáló azonban csak a fennmaradt nyomokból ítéljen.

Az ország délkeleti része a szó teljes értelmében egészen új. A törökök csak úgy tarthaták fel uralmokat, ha földből hányt váraik környezetéből a lakókat elűzték, vagy kiirtották.

1711. után Temes, Torontál, Csanád, Békés, Bács és Csongrád végetlen rónáit egészen újból kellett megtelepíteni s művelés alá venni. Északról leszivárogtak a magyarok, délről feltorlódtak a rácok.

Bámulatos a haladás itt másfél század év alatt! Itt alakultak össze Európa leghatalmasabb földművelő községei, melyek a bécsi lapok fölvevett szójárásaként, az egész birodalom élés kamrájának szoktak neveztetni. 1790-ig a haladás lassan terjedt előre, az csak a nagy betegséget kiállott erődús ifju lábada volt: 1825-ben kezdte e vidék Bécset ellátni kenyérrel, 1850 óta gabonáját Münchenben, Berlinben és Hamburgban keresik.

Roppant kiviteli kereskedés kezdődött, mely a Duna gőzhajóinak s a két parton párhuzamosan létrejött vasutaknak szállító eszközeit egy maga ellátta bő foglalkozással.

Igy támadt föl hamvaiból ötvenezer lakosságával Szeged. Igy Baja, Zombor, Becskerek s a délvidék Debreczene: Szabadka.

E század eleje a Marosparton egy egészen jelentéktelen mezővárost talált, melyet a földleirők inkább csak a folyam balpartján épült erősségről ismertek.

A tündér-gyorsasággal fölépült szép és gazdag Aradról beszélünk. E városban 1856-ban kilenczvenkilencz új ház épült; százhuszonegy pedig kijavított, vagy újból építettet! Ha ez nem kézzel fogható haladás jele, akkor nem tudom, mit nevezek előmenetelnek.

Csinosodtával egyszersmind a magyar szellem is dus foglalást tett lakóiban. Hajdan azt mondták: Arad marad; vagy a régi nótá szerént: most jöttem Aradrul, nem tudok magyarul. Huszonöt év előtt itt csak a német színészetet ismerték; most Aradnak a vidéki városok között mindig a legjobb magyar színésztársasága van. Semmi kétség benne, hogy illy lelkes, tevékeny, és gazdag közönség, a legközelebbi jövőben gondoskodni fog egy olly színház építéséről, mely a város jelen igényeinek minden tekintetben megfelelhessen.

Sajnos, hogy e gyors haladásnak illy meglepő jeleit az alföld ama másik híres városáról, Debreczenről, el nem mondhatni. Még mindig nincs feltalálva azon eszköz, azon átható eszme, mely e hatalmas, s jólétben nyakig uszó közönséget régi megszokott álmából felrázhatná. A város a jelen év végével nagy vendéget vár, tudniillik a vasut megnyitásával az egész világot, s még is e nevezetes vendégnek elfogadására előkészületei olly gyér alakban mutatkoznak. Holott minden jó, és szép kitelnék e várostól. Tíz német fejedelemiség van olyan, mellynek területe kisebb Debreczen határinál, s ha nem állítjuk is, hogy eddig mi sem történt*), az arány más kisebb városokhoz képest elszomorítólag csekély. Hogy a török világból fennmaradt alacsony városháza helyébe új épült, csak az első lépés, mellynél nem lett volna szabad megállapodni. Nincs olly magyar, ki érdeklélne e város haladására, és sehol sem található annyi kész toll, hogy a legcsekélyebb előmenetelt is rögtön tudtul ne adná a várakozó hazának. Illy hatalmas városnak nem csak színházának, de még muzeumának és akademiájának is kellene lenni, s a helyett még türhető vendéglője sincs, mi pedig, mint pusztán nyereszkesedési vállalat is, kifizetné magát.

Debreczen mindnyájunk *szeme fénye*. Ugy őrizzük és takarगतjuk még hibáit is. Ha csufolnak vele az idegenek, azt szoktuk felelni: a város jólétben uszik, boldog és vagyonos családok laknak az igénytelen falak között. Magunk között azonban mondjuk meg: hogy mind ez nem elég. Debreczennek fáklyát kell vinni előre, mert e város még a mellett a magyar nemzet jó híréért is felelős, különben azt mondják fölülünk a betorló idegenek, hogy még a hol ötvenezer lélek gyűl egybe fajunkból, ott sem vagyunk képesek a világ előtt valami jelest felmutatni.

Ejtsünk néhány szót Pestről.

*) Sőt biztosíthatjuk a távol vidéken lakó olvasót, hogy az utolsó évtizedben már igen sok történt, mire azelőtt nem is gondoltak. S a legszebb tervezetek tanúsítják, hogy a haladási szellem fáklyája itt is lobog elolthatatlanul.

Bajos dolog ugyan néhány sorban, úgy szólván egy lélekzettel elmondani azt, miről különben könyveket szokás irni.

Pest kereskedelmi jelentősége csak 1810 körül kezdődik, midőn I. Napoleon szárazföldi rendszerének következtében a gyarmati áruk egy pillanatra régi megszokott útjokat a tengeren félbeszakítani kényszerültek. Azóta, habár más tényezők jöttek közbe, e város európai fontosságra emelkedett.

Pest többől és alpból egészen új város. Kik közöttünk életkoruk javát élék, saját szemekkel látták, mint épült fel a kevély Dunapart, melylyel egyszersmind vonal-egyenes utcákra hasítva a város északi legszebb része keletkezett. A Zrinyi-utcát a Béla utca követte; ezután támadt a főút, s a Széchenyi liget, miket egyenként véve régi elhagyatott állapotukban még azok is láttak, kik az iskola porát most rázzák le lábaikról.

A jelen évek feladata: végig építeni a váczi utat, hol a vasutról érkező idegeneket fogadjuk. Ugy szintén ki kell építeni a Lipótér némely hiányait, hogy a készülő magasztos szentegyház, minden kifogás nélküli szomszédokkal találkozhassék a mint ez a déli részben a nyugati oldalon már meg is kezdetett.

A hazáját szerető magyar méltó büszkeséggel állhat meg nemzeti dicsőségünk ama fényes temploma előtt, mellyet a nemzeti Muzeum új palotájának nevezünk. Még azok is, kik távol hazákból érkeve, ellenünkben tán idegenkedést hoznak magokkal, meglepetve állanak meg helyökben e fenséges emlék előtt, s el kell ismerniök, hogy gazdag életerőnek kell rejleni e nemzetben, melly tisztán történeti, tudományos, és művészeti kieméseinek megőrzésére illy nagy-szerű hajlékot volt képes emelni.

Mit mondjunk azon nyulánk, és gyönyörű alkotmányról, a granit oszlopú lánczhydról, melly szilárdan emelkedve a habokból, olly könnyen látszik tartani az óriási lánczot, mintha csak úgy volna rá feszítve, mint a rezgő hur a hangszeren. Ezzel szemközt komolykodik egyiptomi nehézkes formáival a budai alagut melly a szirt gyomrán keresztül néhány perc alatt a tulsó völgy nyájas zöldje közé vezet.

Benn a városban a pazar fényvel épült magán házak egymást érik. A magyar főuri osztály között ritka azon család, melly legalább egyet e paloták közül ne birna. Az épületekre pedig mintha csak rá volna írva az évszám, melly alatt emelkedtek. A komorabb kifejezésűek a magas tetőkkel s a második emelet aránytalanul kisebb ablakaival, mind 1815 körül épültek. Az árviz előtt a fel Dunapart oszlopos palotái jelentek meg. 1840 után tarkább, s változatosabb izlés jött divatba. Az egyszerűbb építvények sima falaikkal, és sürűen egymás mellé rakott ablakaikkal különböztetik meg magokat, míg mások a bizanci, és goth építészet szeszélyes formáinak hódolnak. Végre 1850 után az olajszerű falak, a végtelenségig el-czikornyázott ablak-párkányzatokkal, erkélyekkel, s kapu-diszítvényekkel lettek kapósakká.

Harmincz év előtt Pesten a legszebb ház volt a Kemniczer féle (később az Angol királynőhöz címzett vendéglő), de már az árviz után a partok feltöltetvén, e ház annyira besüllyedett, hogy a Duna-sor pompáját sérteni kezdé; 1849-ben azonban leégvén, s leromboltatván, a pusztá falak olly nemes izléssel emelkedtek fel újra, hogy előbbi híret is visszanyerhette.

Olly gyors e város haladása, hogy például tíz év alatt itt, úgy szólván, minden megőcskul. Milly avult tekintetű ház lett a Nádor vendéglő, midőn később a Magyar-király, Vadászkiürt, s Tigris fogadók felépültek, s felszereltettek! A folytonos haladás ezeket is csakhamar visszataszította az első helyről, midőn a jelenben diszáló Angol királynő, István főherczeg, s Európa szállodák létre jöhettek. A Széchenyi-tér kiépülvén, alig nevedtek meg előtte a ligetben a bokrok, és kevély platánok, s a közönség ezen kedvencz helyét az újteri sétány kedvéért, egyszerre minden kétkedés nélkül elhagyta. Hogy örvendettünk egykor a meszeletlen magyar-színháznak, s most még is mindnyájan egy új színház szükségéről beszélünk. Megértük végre a gázvilágítást is, mi kivételképen legyen mondva, egy maga volt, miben, több helybeli okok miatt más jelentéktelenebb városok által magunkat megelőztetni engedték.

Negyven év alatt tehát új fővárosa támadt a hazának, miután napjainkban a fővárosiaság kellékeihez nem elég az, ha valahova az ország főhatóságait egybegyűjtötték. Oda még ipar, kereskedés, s középponti társasélet is szükséges, hogy e nevezet megérdemelve legyen.

1857. MÁJUS 4-kén.

Magyar földön — magyarok Királya,
Hő kebelből száll Feléd a dal :
Merre jártok, TE és szép Királynénk,
Legyen utad fényes diadal!
S hegyen völgyön, s a sík rónaságon
Legyen ünnep széles ez országon!

Hatalmas Ur vagy TE itt e földön,
Mellyet Árpád szerze egykoron,
Hősök, szentek, ragyogó erénnyel,
Ültek, mellyen ülsz most, trónodon,
S körülöttök bajnok nemzet álla —
A honszerző ősök unokája.

Ép erőben él ez mind maiglan
Körülötted ifju, hős Császár
Hűségében szilárd, ingatatlan,
Mint hegy ormán álló sziklaszál,
Vész, vihar közt oszlopa a trónnak,
Mint TE Atyja a szép, drága honnak.

Illy hűséggel áll Körüled most is,
Üdvözölve, Fölség, Tégedet,
S kit Magaddal e szent földre hoztál,
Szeretett Királyi Hölgyedet;
S ajkatoknak édes mosolygásán
Uj derüt lát kelni szép hazáján.

Kegymosolytok drága zálogul lesz,
Hogy fölél dicsőn e hon megint,
És e nagyra termett nép az utra,
Mellyen jártok, örömkönyt hint,
S örömeiben áldást mond Reátok,
Hogy ragyogjon soká koronátok!

Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem
Mourire helyes avagy nem helyes e tiszteletkérdés, nem

Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.
Maximilian gazdának nem árthat a legeső.

W. H. W.

W. H. W.

Eszélyes gazdának nem árthat a jégeső.

Levetette hótakaróját a föld, a tavasz reményszinbe öltözteti az üdült téreket, s a kikelettel, a vetések vidám zöldje között fakadoznak immár a szántóvető ember reményei is.

De a gondos mezeigazda, nem csak a remény mosolyát látja földjének viruló barázdái között, ő tovább néz, s lelki szemei előtt föltűnnek ama rémalakok is, mellyek vetései körül ólálkodva, mintegy lesni látszanak a pillanatot, hol a gazda egész évi fáradsága gyümölcsét elpusztítsák; — ilyenkor elborul a gazda lelke, s képzetében elborul fölötte az ég is; — alant érő kalászkok ringatják aranyos fejüket, de fenn, a kevéssel ezelőtt tiszta láthatáron ón-szín fellegcsoportok uszkálnak, majd egy sötét szörnyeteggé képződve; — ekkor eljő a vihar, széttépi a szörnyet, s vészterhes méhéből lecsap a földmives legiszonyubb ellensége: a jégeső, — s fagyos halotti leplevel eltemeti az arany kalászkokat, el, a kétségbeesett gazda reményeit, s tán családjának mindennapi kenyerét is.

És e kép, koránsem álomkép ám!

Jól ismerik azt mezeigazdáink; mert fájdalom nagyon is sokan vannak az országban, kiket a mult nyár jégförfögetegek annak szomorú valóságáról meggyőzték, s kik ennél fogva sem éjjel sem nappal nem lelnék nyugtot, míg természetük baj nélkül a magtárba nem jutand, mert mind addig ama jégcsapások rémei üldözik őket szüntelenül. Bizony kínos állapot atyámfiai! mellyben a legszenvedélyesb gazda is elveszthetné végre a földmíveléstől kedvét, ha hogy az emberi ész mindenható hatalma; melly — mikint írva van — Franklin által kiragadta az Istenek kezéből a menykővet, nem fedezett volna föl a jégcsapások ellen is oly háritót, melly azokat a mezeigazdára nézve ártalmatlanná tegye.

E háritási mód pedig: *biztosítani vetéseinket jégkárok ellen!*

Igaz, már a mult évben is fölszóllaltak a hirlapok e tárgyban, ösztönözve a gazdasági közönséget a biztosításra. De csak kevesen követték a jó tanácsot; s így történt, hogy ama tömérdek jégkárok közül aránylag nem sok lón megtérítve a biztosítóintézetek által, minthogy az összes biztosítások száma is csekély volt. Hanem úgy hiszem ebben is, mint igen sok másban beteljesülend rajtunk ama közmondás, hogy „maga kárán tanul a magyar,“ — s kik a hirlapi értekezésekből a biztosítás áldásait átlátni nem tudták vagy nem akarták, azokat a mult évi tömérdek jégviharok kétségkívül meggyőzték annak előnyeiről, kivált ha történetesen azon gazdák valamelyikével találkoztak, kik jégvert terméseiket a mult évben biztosították, s így a kárbecslés körüli eljárásról, szóval a kár mikénti megtérítéséről a legközelebbi forrásból merithettek maguknak tudomást. Mert valóban megfoghatlan könnyelműségnek kellene azon részvétlenséget neveznünk, melly különösen a jégkár elleni biztosítás iránt tapasztalható mezőgazdáink részéről, hahogy különben meggyőződve nem volnának, mikép e részvétlenség oka leginkább, a *biztosítási eszme nem ismerésének* tulajdonítható.

Hogy pedig e részvétlenség hihetlen nagyságáról némi fogalma lehessen az olvasónak, helyén látom itt azon arányt kimutatni, melly hazánk és más koronaországok között a jégbiztosításra nézve előfordul.

Ugyanis: *Csehországban*, — mellynek kiterjedése 904 □ osztrák mér-föld, — a mult évben jégkár ellen biztosított termések összes értéke volt: *husz millió pengő ft.*; a *lombard-velencei királyságban*, — melly csupán 790 □ o. mföldnyi tért foglal el: *nyolczvan millió* lira (mintegy *huszonhét millió pengő ft.*); *Magyar- stb. és Erdélyországban egyetemben*, — tehát 5790 □ o. mföldnyi területen — pedig csupán *hat millió pengő ftnyi* érték biztosított *mindössze!*

E számokhoz nem kell magyarázat; csupán azt jegyzem még meg, hogy ugyanazon társaságok biztosítanak a nevezett országokban is, mellyek mi nálunk; ha tehát az olasz és cseh földmives nem idegenkedik tőlük, mi helyes oka lehetne erre a magyar gazdának?

Vannak ugyan, kik a gazdasági közönségnek azzal vélnek (?) használhatni, ha szüntelen azon nyereségekről beszélnek, miket szerintök az illető társulatok a biztosításból húznak. Nem czélom a biztosítóegyletek mellett sorompóba lépve, az illyféle okoskodások helyes vagy helytelen voltát fejtegetni, vagy is hosszas értekezést írni a fölött, hogy olyan társulat, melly 10 — 12 millió pftnyi tőkét koczkaztat, megérdemli-e, hogy legyen vagy másik évben 20 — 25%-től osztléket kapjon, — annyit azonban határozottan mondhatok, hogy volt év, midőn ama roppant tőke után *semmi* osztlék sem jutott a részvényeseknek, s hogy akkor, midőn 20 — 25%-től osztlék feslett, *est koránsem ám a jégkár elleni biztosítás adta ki*, hanem a tűz-, szállítás- és egyéb biztosítási ágazatok. — Hogy többet ne említek, tetteleg igazolja ezen állításom valóságát a biztosítás mult évi eredménye Csehországban, hol — miként tudva van, — az ország összes termésének *felét* elvervén a jég, ez által a társulatok roppant *vesztéséget szenvedtek*, mit csak a biztosítás többi ágazataiból keletkezett nyereségy pótolhatott némileg.

Szinte hallom erre a szokott ellenvetést: hogy ha t. i. a társulatoknak nem lenne biztos nyereségei kilátásuk a jégbiztosításból, nem vennék azt föl működésük körébe. — De hogy ez nem áll, az csupán két körülmény fölemeléséből is eléggé kitetszik: 1-ör épen a fölhozott oknál fogva *nem mind egyik társulat biztosít jég ellen*, a melly különben a biztosítás egyéb ágazataiban működik; és 2-ör azon társulatok, mellyek a jégbiztosításra is kiterjeszkednek, ezt csupán azon szempontból teszik, mivel arra számítanak, hogy a melylyik társulatnál a mezeigazda jég ellen biztosít, ugyanannál fog majd biztosítani a tűz és más veszélyek ellen is; szóval: a veszteséget melly netalán a jégbiztosításból az egyletre háramlana, pótolandja azon nyereségy, mit a jégbiztosítások *köszete a tűz-biztosítás által* hozandnak a társulatnak.

Mennyire helyes avagy nem helyes e számítás a társulatokranézve, nem tartozik reám bonczolgatni; valamint azt sem keresem, hogy még egy pár olyan jégcsapás, minő a multévi volt Csehországban, nem fogja e majd ama számítás kiforgatni sarkából? — ez a társulatok gondja; ők lássák, ha számok helyett *reményre* építik a calculust. — Én föladásomul tűztem ki: a közönséget, főleg a mezeigazdát azon előnyök fölhasználására figyelmeztetni, mellyek részére a biztosítás által kínálkoznak; egyszersmind megmutatni, hogy a társulatok mennyi osztléket adnak részvényeseknek, hanem hogy a mód, mellyet azok nyújtanak, képes-e a biztosítottul a jégcsapás veszélyeit elhárítani. Minélfogva szerintem a mezeigazda csak imigy teheti föl magának a kérdést: vagy elveri vetéseimet a jégeső vagy nem; ha elveri, — mint mondani szokás — nem az enyimet veri, hanem a társulatét, mert ez káromat helyre pótolni tartozik; ha pedig el nem veri, akkor sem lesz okom azon 2%-től díjt sajnálnom, mellyet buzám biztosításáért fizettem, mert sokszorosan tölér e csekély költséggel azon *erkölcsi hatás*, mellyet az félévén át kedélyemre, egészségemre s így életem fenntartására gyakorolt az által, hogy nyugott éjnapjaim valának, s nem kelle mindegyik felhőcskétől remegnem.

A mellyik mezeigazda illy eszélyesen fogja föl a biztosítás lényegét, annak aztán *csakugyan nem árthat a jégeső*.

Befejezésül még röviden előadom, a jégkárbiztosítás, különösen a jégkár-becslés körüli *eljárás módját*, hogy azzal a mezeigazdák *gyakorlatilag* megismerkedvén, annyival inkább bizalmat és kedvet nyerjenek a biztosítás iránt.

Magyar- és Erdélyország minden városában, sőt minden nagyobb helységében létezik biztosítási ügynökség; tehát akármelyik részében lakják valaki az országnak, nem kell messze mennie, hogy ügynököt találhasson, ki a biztosítást fölvegye.

A vetés értékének *meghatározása magára a gazdára van ugyan bizva*, de azért túl ne csigázza azt azon jó remény fejében, hogy jégcsapás esetében majd az általa előlegesen a biztosításkor bevallott érték megtérítésére tarthat számot; mert a társaság nem tartozik többet fizetni, mint a mennyi *valósággal* volt a kár; azon elvnel fogva, miszerint *nem szabad a biztosításnak nyereszkedés eszközüül szolgálni*.

Legjobb tehát, ha következőkép cselekszik a gazda:

Van például, egy 6 holdból álló, buzával bevetett földtáblája, mellyet biztosítani kíván. Május elején vagy derekán körülből már vethet hozzá, mit igér a termés; de ismervén több évi tapasztalásból földjének gyümölcsözését is, ehhez képest a *várando* termés mennyiségét holdankint, például 12 pozsonyi mérőre vagyis 6 köbölre teszi, tehát az összes várando termést 36 köbölre. Az árának meghatározása szinte magától a gazdától függvén, mint-hogy a kárfölszámítás szabályszerint mindig a *káresetkori folyó-ár* alapján történik, legtanácsosb a biztosítás alkalmával is az *ekkori* folyó-árt venni föl, például 6 pftot köblétől; összesen tehát biztosítana a hat holdnyi földről 216 pftnyi *szemérték-összeget*. — Szabad tetszésétől függ a gazdának, a szemem *kívül a szalmát* is biztosítani, a minek várando *mennyiségét*, ugy *pénzértékét* is szintén ő maga határozza meg. Fölvesz tehát például holdankint 8 s így összesen 48 kereszt szalmát, az arát pedig keresztenkint 20 krajczárra, összesen 16 pft-ra teszi. E szerint mindössze biztosítana 238 pftnyi összeget, a mitől fizetend 4 ft. 39 krnyi díjt.

Ha pedig a biztosítás után a termést megverné a jég, akkor a vett kárjelentés után a közügnökség elküldi Pestről a helyszínére a maga meghatalmazottját, ki becsületes és szakértő ember létere maga mellé veend egy vagy két *azon vidékbeli ismert becsületes és értelmes mezeigazdát*, kik az ottani föld- és termés minőségét, valamint a gazdasági viszonyokat tapasztalásból ismerik, s ezzel vagy illetőleg ezekkel becsüli föl a jégokozta kárt. — Azon esetre pedig, ha az illetén becsü eredményével a káros meg nem elégednék, akkor a társulat meghatalmazottja által *váasztott becsüs mellé, ő is választ saját részéről egyet*, ezek ketten pedig együtt egy harmadikat, — s így aztán *e három vidékbeli mezeigazda együtt újra felbecsüli a kárt*, melly becsü *eredményével* aztán mind a társulat, mind pedig a káros megelégedni tartoznak.

No már, a kinek az illyen eljárás sincsen inyére, annak tán még az sem tetszenék, ha valaki *ingyen* biztosítaná az ő vetéseit.

Azon bizalommal, hogy ezen őszinte figyelmeztetés nem fog tán minden siker nélkül elhangzani, újra és ismét ajánlom a biztosítás népszerűsítését vagyis megismertetését, a n. t. *lelkész* urak hathatós buzgalmába! O-y.

Egy kép a Bakony mellől.

Pátlteki pusztá (Veszprémmegye), april 24-én. Midőn e sorokat írom, vidékünkön, alig egy mérföldnyire a hirneves Bakonyból északra, olly hóvihar dühöng, minőre a tél legkeményebb szakából alig emlékezünk. — Zöld vetéseink, virágzó gyümölcsfáink alig két óra alatt sűrű hóburokkal fedvék. — Tegnap este jótékony esőzés váltá fel a hosszas, már kissé aggasztó szárazságot. Egész éjen át mai délutáni négy óráig, mint jótékony Istenáldás hullott földjeinkre a rég ohajtott eső, — midőn hirtelen zugás áll be s szokatlan sötétség borul a vidékre. Fölugrunk, kitekintünk, s ime ludtojásnyi hófoszlányok kanyarognak alá a háborgó légben. Kisiüttünk az udvarra e nem legkedvesebb, rendkívüli tüneményt szemlélendők. Hirtelen a vihar szárnyain, borzasztó alakokban kavargó hó-fergeteg közepett egy sötét, nehékesen erőködő alakot pillantunk meg. — A szomszéd erdőfedte hegyorom felől nagyszerű *keselyüt* sodort el a vihar, melly körmei között göresösen vonagló állatot czipelt. A hely természeti helyzeténél fogva minden északi vihar, megütközve a pusztá északnyugati sarkán álló domb s óriási nyárfák tömegében, jobbra a pusztá udvara felé kanyarul — mit télen eléggé bizo-

nyitnak a házmagasnyira feltorlódo hóbuczkák — s a sas ép e kanyarulatba sodortatott be a vihar által s nem tudta terhével belőle szabadulni. A pusztá birtokosa B. V. barátunk, — szenvedélyes és rendkívül gyakorlott vadász — a folyosón függő lőfegyvere után kapván, azt az alig hat ölnyi magasban lengő szárnyas szörnyre síté, mire ez sebesülve az udvar hólepte színére bocsátkozék és vergődő vonaglásában körmei közül ragadmányát kiereszté, mely — egy körülbelől egy éves *öszgida*, — a kiállott ijedelemből kibontakozva, futásnak eredt, de a lövésre kiriasztott agár-csapat által üzbe vétetvén, rövid idő múlva az említett pusztától néhány száz lépésnyire keletnek fekvő, úgy nevezett *Háriberek*nél elnyomatott, s a jól tanított agaraktól mindaddig

őriztetett, míg a hely színére érkezünk és a kicsődült eseléség által diadalmasan haza hozattuk az olcsó prédát.

Mielőtt e sorok írásához fogtam volna, megmértem az elejtett ragadozó szárnyast, mellynek átmérője kiterjesztett szárnyakkal egy öl és háromnegyed lábnyira terjed; rögtön annak kitöméséhez fogtunk, míg a ragadmányul esett özgidá földi maradványainak puhább része a konyhán ízes vacsorává készült — mellyre t. szerkesztő urat is őszinte magyar vendégszeretettel meghívók, ha köztünk akkora távol s olly dühös vihar nem nyújtóznék. Különben a kitömött ragadozó szárnyas a páltelki pusztá birtokosánál bár mikor is megtekinthető. V. M.

T Á R H Á Z.

Nemzeti színházi diszeloadás Ő csász. kir. Felsőgeik tiszteletére.

Mult szerdán este ülte a nemzeti színház legfényesebb ünnepélyét. Diszeloadás volt Ő Felsőgeik tiszteletére. Ez este csak különös meghívó jegyek által lehetett az előadásban részt venni; minden nézőtér a főhercegi udvarmesteri hivatal által levén lefoglalva. A meghívó jegyekre fel volt írva, hogy a férfiaknak pompás magyar díszöltözetben, vagy teljes díszegyenruhában kell megjelenniök, a kik fekete polgári öltözetben jönnek, ahhoz fehér nyakkendőt válasszanak; a hölgyek kerek díszruhában ékszerekkel. Már hat óra tájon el voltak lepve néptömegektől a színházhoz vezető utcák, mikén keresztül csak nagy nehezen lehetett a színházhoz jutni, mellynek néző helyeit a meghívottak jó korán igyekeztek elfoglalni. A színház belseje ez órában meglepő látványt nyújtott. A mindenütt fényesen kivilágított csilárok ragyogványa azon százszoros szépségeken tört meg, miket gyémántok közé fűzött hölgyek arczai képeztek. Minden páholy egy-egy aranyráma volt, mellyből ragyogó hölgyek, ősmagyar díszruhákban pompázó férfiak mellképei tüntek elő; nem kevésbé emelő látvány volt a földszinti tér kacagányos és egyenruhás közönségtől ellepett szinképe, valamint az első karzaté, melly többnyire hölgyek számára tartatott fenn, míg a második karzat szinte a legválogatottabb, nagyobbbrészt férfi közönséget fogadta be. Csak egy ráma volt még üresen; a legnagyobb, a legpompásabb; a gyönyörűen földszitett udvari páholy, melly Ő Felsőgeiket volt elfogadandó s mellyen várakozás-teljesen függtek minden néző szemei. Egyszerre fölnyilt az ajtó s belépett rajta az ohajtva várt Császári Pár, s azzal megzendült a zenekar üdvözlő rivalása, a mellybe a közönség hármás éljenkiáltása vegyült. Felsőges Uralkodónk pompás magyar egyenruhába volt öltözve. Ő Felsőgeik kegyes főhajtással fogadták a közönség lelkes üdvkiáltását s helyet foglalván, kezdődött az előadás; melly egy új, az ünnepélyre készült dalműből állott. Az előadásról itt nincs helyen szólnunk. A közönség azon tisztelgő hallgatással fogadta azt, mellyet a magas vendégek személye iránti tisztelet és illem parancsol; de egyszer mégis hangos tapsokban és hosszas éljenben tört ki, a midőn egy ősz színész poharat emel és köszöntést mond: „Éljen a király és éljen a haza!“ E szóra mint egy ajk, kiáltotta utána az éljen a közönség, s az Uralkodó kegyesen meghajtá magát, magas mosolyával tanusitva, hogy a királyt és hazát éltető hangokat szívébe fogadta. A magas Uralkodó Pár az egész előadás végeig jelen volt, s csak a függöny legördülte után távozott. Mint jellemző vonást, nem hallgathatjuk el ez est nevezeteségei közül azt, hogy a szinpadon száznál többre menő compasseria (kísérő lovagok, nem beszélő alakok) ezuttal közönségünk legértelmesebb férfiből telt ki, kik örömet felvették a pánczélt és kopját, hogy ez ünnepélyen jelen lehessenek, s abban, bárha a szinpadon működve is, részt vegyenek.

Egyházi és iskolai hírek.

— Az *érmelléki hely. hitv. egyház vidék* H.-K.-Sz.-Miklóson aprilis 15-én tartotta közgyűlését igen nagy számu jelenlevők körében, nagy. *Ungi Márton* esperes s t. *Dobozy Mihály* segédgondnok urak elnöklete alatt: Először is olvastatott a főtiszt. superintendentia azon felhívó rendelete, hogy az összes papság Ő cs. kir. Apostoli Felsőge előtt Debreczenben a zsinat megnyerhetése végett, mely hódolati üdvözlétét el ne mulassa. Felvétetett a szalacsi gyűlésen t. *Dobozy Mihály* ur által lelkesen s elragadólag indítványozott *gyámintézet* felállítását tervező választmány munkálata, melly az özv. lelkész s tanítónök s ezek árvái, valamint az önvétke s nem vétke miatt hivatalképtelenné lett egyházi hivatalnok neje s gyermekéi sorsát s jövőjét biztosítandja. Jövedelmi forrása a gyámintézetnek önkénytes ajánlata az egyházi testületnek, t. *Dobozy Mihály*, az emberbarát, ezen gyámintézet támogatására holtaiglan bizonyos öszlettel hozzájárulását nyilvánítani kegyeskedett. T. Nagy Lajos ur Vajdáról, szintén 100 p. ftal sietni fog a gyámintézet felvirulhatásához járulni, mint azt kijelenté. Milly korszerű vállalat ez a gyámintézet, láthatni onné, hogy ennek szükségességét a világi tekintélyek is érzik és lelkesen pártolják. Majd a margitai presbyterium által történt papválasztás jött napfényre, melly kizorításával történt az egész gyülekezetnek, a mint azt nyilvánítá a nép részéről megjelent küldöttség. Ezen választás törvénytelennek nyilvánított az egyrésztől azért, mivel a presbyterium jogait és kötelezettségeit elősoroló, országos tekintélyvel bíró canon czikk nem szól arról, hogy „a vocatio penes presbyterium“ van, e szerint papválasztás alkalmával magához ezt a jogot canon szerént nem ragadhatja a presbyterium, ha a nép bele nem egyezik; itt nem képviselője a presbyterium az ekklesiának, mivel itt maga magát képviseli az egyház, be-

olvadva a gyülekezetbe a presbyterium is, ezen canon czikk szerint: hogy „vocatio penes plebem.“ — Azonban másrésztől törvényesnek tartatott a presbyterium által a nép kizárásával történt margitai papválasztás, azon statutum erejénél fogva, hogy a presbyterium képviselője a gyülekezetnek a papmarasztás alkalmával. Ézelőtt a papot minden esztendőben marasztották, még pedig az összes gyülekezet, de minthogy sok visszaélést vezetett el a plebs, a főt. superintendentia ezt a papmarasztási jogot a presbyteriumnak adta át, ennél fogva ez a statutum a papmarasztásra, nem a papválasztásra szól s nem is élő törvény, mivel a papmarasztás országszerte megszűnt, magának akkor ennek a czikknek is meg kelle halni, a „vocatio penes plebem“ pedig a canonban teljes erejében fennáll, ezen statutumra fektetett az ítélet s a presbyterium által történt papválasztás érvényre emeltetett. S—tor.

Irodalom és művészet.

— Megjelent a *Vasárnapi Könyvtár* ez idei folyamának 3 és 4 kötete. A 3-ik kötet tartalma: „Gróf Benyovszky Mór élete és viszontagságai, irta *Gaal*. 10 képpel.“ A 4-ik köteté: „A világ csudái.“ Összeállította *Szegfi Mór* 19 képpel. Mindkét kötet egyszerre küldetik szét az előfizetőknek.

† *Uj zeneművek*: 1) „Jogász négyes“ szerzé *Máhr Gyula*, ára 30 kr. pp. 2) „Hogy volt, hogy?“ Eredeti csárdások zongorára alkalmazta *Máhr Gyula*, játszá *Patikárus* testvérek, ára 30 kr. pp.

— *Magyarok külföldön.* Hollandiából *Utrecht* városából apr. 26-áról e sorokat vesszük: T. szerkesztő ur! Azt gondoltam, midőn hazámtól elbucsuztam, s midőn darab időre tőle elváltam, hogy elbucsuztam s elváltam ekkor, nemcsak hazámtól, hanem a benne élvezhető szent örömeiktől is. — Azonban ez utóbbi aggodalmam egész külföldi életem alatt — Istennek hála! — még eddigelé soha sem teljesült. — Igen, szerkesztő ur, mert legközelebb is, itt *Utrecht*ben az *Amsterdamból* ide kirándult főoperatársaságot lehetett szerencsém meghallgatni, s nem kis öröömre vált látni, hogy e társaság részint vendégi — mint *Stéger*, *Csillag Róza* — részint rendes tagjai — mint *Gárvó*, *Bodorfi* stb. mind hazámfiái s leányai. Örööm növekedett, midőn láttam, hogy művészi előadásuk miatt, a hollandoktól is, olyan kihívásokban, s szünni nem akaró tapsviharokban részesültek, millyenekben nemcsak hogy kitünő művészi tehetségre jutalmazó elismerés, hanem ezenkívül, édes hazánk haladási jóhírére is, elég becsület háramolhatott. — Nem folytatom, s nem kezdek most ezen és egyéb, egész *Némethonban* is tapasztalt számos örömelvezetem leírásába. Fogadja kegyed szívesen e néhány sort, melylyel bátor voltam tudatni *külföldön is a magyarok életét, külföldön is ezek dicsőségét.* — *Borostyán Sándor.*

Mi ujság?

† A május 4-i bevonulási díszmenetben a *Budapesti Hirlap* szerint számosan vettek részt főuraink közül, névszerint megemlítettnek: *Eszterházy és Batthyányi hercegek*, gr. *Waldstein Keresztély*, b. *Szőgyényi*, gr. *Eszterházy Mór*, gr. *Cziráky*, gr. *Andrássy György*, gr. *Waldstein János*, gr. *Sándor Mór*, gr. *Nákó Kálmán*, *Pálffy József*, *Kállay Péter*, b. *Sina*, *Karácsonyi*, *Lukács*, *Marczibányi*, *Kiss Károly*, b. *Baldácsi*; egyháziak közül pedig a hercegreprimáson kívül *főtiszt. Ranolder veszprémi*, *Bartakovics egri*, *Kunszt kalocsai*, *Szaniszló nagyvárad*, *Csajághy csanádi*, *Fábry kassai*, *Szenczy szombathelyi*, *Girk pécsi*, *Roskoványi váci püspök*, azután *Rimély pannonhalmi főpap* és *Villax zirzi apát* stb. azokról nem is szólva, kik nem külön hintóban, hanem vagy hivatalos minőségben, vagy pedig lóháton csatlakoztak a díszes sorhoz. Szívvidító benyomást tőn a jászkon banderium és a pestpilisí küldöttség. A szem kéjjel nyugodott ezen kifejezésteljes arczokon, ezen büszke festtartáson, s az idegenek, kik e napot itt töltötték, s ezen földieinket látták, legalább azon öntudatot vihetik magukkal, hogy az ő magyarfaj néhány leggyönyörűbb példányával ismerkedtek meg.

— Mi is láttuk azon arany párták egyikét, melyeket Debreczen város közönsége *Zsófia és Gizella* császári királyi hercegeasszonyoknak hódolat és emlék jeléül szerencsés lesz átnyújtani. E két egymáshoz egészen hasonlóan készült párta tökéletesen a debreczeni párták formájára egy tömör arany abroncsból áll, mellynek magassága 2 hüvelyk; a karika közepén dombormívű áttört csillagok futnak körül, egyegy nagy kiálló briliánttal, mellyet elbintve smaragd és rubin kövek vesznek körül, tiszta vízű gyöngyökkel kisugarazva: az arany karika alján a nemzeti három színt előtűntetve háromsorosan egy rubin, gyémánt és smaragd szalag fut körül, melly drága köveivel rendkívül ékes fényt kölcsönöz az egész szűz koronának. Hátul egy háromszínű széles pártaszalag foly le, gazdag arany himzettel. Mindkét pártához egy arany pártaszoritó van mellékelve é fölrattal: „Hódolat és emlék jeléül Austr.

cs. kir. Főherceg asszony Zsófiának (a másikon : Gizellának) nyújtja Sz. K. Debreczen város közönsége 1857-ik év május 18-án. E remek mű készítője *Hersberg A.* pesti ékszerész, mi egyszersmind örvendetesen tünteti ki hazai műiparunk illy szép fokra emelkedését. Az egész mű 3 hét alatt készült el.

† *Majer István*, a pesti nyilvános és magán elemi iskolák volt igazgatója. e hó első napjaiban vett bucsut Pestről s nagy számu itteni tiszteleitől, *kürthi* plebánosi állomását elfoglalandó. Követi „István bácsit“ a mi szerencse kívánatunk is s azon reményünk, hogy a népirodalom most még inkább fog örvendeni az ő nagybecsü munkásságának.

† April 30-án a herceg *Clary-féle* sorsjegyek huzása alkalmával nyertesek: 10,927 szám nyer 20,000 ftot; 39,540; 37,364; 32,178; 17,392; 20,478; 24,171; 32,962; 33,322; 9934; 6590; 20,551; 2275; 6277; 4299; 22,317; 27,481; 17,012 számok nyernek egyenkint 100 ftot.

† *Az erdélyi kölcsönös jég- és tűzkármentő társulat* évi tudósítása az 1856-ik évről a Kolozsvártt közelebb mart. 15-kén tartott közgyűlésen lön előterjesztve. E tudósításban a társulat működésének és hatáskörének részletes adataival találkozunk. 1856-ban a jégkármentési szakoknál összesen 1803 — s így 198-al több tag szerepel, mint 1855-ben, kik közül 1015-en több évi tagságra kötelezték magukat. A jégkármentés alá felajánlott 933,326 ftnyi biztosított érték utáni bevétel pedig 25,877 ft. s 38 krt. tesz. Azonban a jégviharak rombolásai is számosabbak valának mint 1855-ben; 204 jégkárvallást kellett fedezni, azaz 97-el többet mint 1855-ben; ekkor a gabnaosztály képes vala a tartalékalapot 2½ ezerrel gyarapítani; 1856-ban azt majd egészen igénybe vette. A bortermelési biztosítás azonban tetemesen szaporodott s 1208 ft. 41 krnyi fölösleget mutatott föl, és a tartalékalapnak imént említett igénybe vétele ebből némileg visszapótoltatott. A tűzkárbiztosítás öszlete 278,000 fttal haladta az ezelőtti évbelt; a mult 1856-iki év pedig 1855-nek 1 millió 921,623 ftnyi biztosítéki értékét, 2 millió 904,941 ftra szökkenté, s így a növekvés közel egy millió. Az illy eredmény legvilágosabb bizonyossága annak, hogy a közértelemiség erősödik, s az intézet célszerű szervezete s jótékonyágának előnyei napról napra jobban fölismeretnek. A lefolyt év ez ágazati összes bevétele 33,755 ft. 22 kr. s 64 káresemény teljes megtérítése után 14,317 ft. 54 krnyi díjösztetet hozott át a f. évre; ugyanezen ág tartaléki alapja, melly takaros segélyezései mellett a lefolyt évre 1497 ft. 5 krt. hozott át, most viszont 3650 ft. 23 kr-ra emelkedett. Összesítve a fennebbieket kiderül, hogy 1856-ban a társulat 268 káreseményt (a költségekkel együtt 44,30 ft. 42 krral fedezett; ellenben a 3,838,261 ft. 27 krnyi összes biztosítéki tőkére az anyagi födözeterő összefoglalva 305,067 ft 19 krra üt ki, melly szám az 1855 évi eredményt 50,500 fttal szárnyalja tul. — Az 1856-ki elismert károk kimutatása szerint a társulat megtérítését igénybe vevő káresemény előfordult Csehországban 5; Morvaországban 6; Ausztriában 23; Erdélyben a besztercei kerületben 31 megtérítési összeg az első szakban 1820 ft., a brassói kerületben 27; térítési összeg: 2851 ft. 47 kr.; a deézi kerületben: 18; t. ö. 359 ft. 522 kr.; kolozsvári kerületben 8, t. ö. 1013 ft. 45 kr.; a vásárhelyi kerületben: 7; t. ö. 638 ft. 57 kr.; a szebeni kerületben: 1; t. ö. 252 ft. 24 kr.; a somlyóiban 2; udvarhelyiben 1; kisebb térítési összegekkel. Steyerben 4; Tirolban 43; Magyarországon: Abaujmegyében 1 káresemény; térítési összeg 779 ft. 48 kr.; Aradmegyében 1; t. ö. 326 ft. 24 kr.; Buda-Pest m. 1; t. ö. 225 ft.; Dél-Biharban 5; t. ö. 226 ft. 18 kr.; Észak-Biharban 1; t. ö. 244 ft.; Zemplénmegyében 2; t. ö. 676 ft.; Bácsban 1; t. ö. 136; Torontálban 7; t. ö. 446 ft. 48 kr.; Tolnamegyében 1; t. ö. 299 ft. Ezekon kívül Nógrád, Sáros, Sopron és Mozsonegyében kisebb összegű áruk. Elismert tűzkáresemény volt 64. — Az évi tudósításban hálás érzellemmel említettük föl, miszerint a magas kormány tekintve azt, hogy ez intézet nem nyervágyon alapuló vállalat s közhasznu jótékonyaságot fejt ki, a társulat minden könyveit és kibocsátványait *bélyegmenteseknek* nyilvánítá.

— Mire viszi az embert a *részség*, annak egy szomorú példáját jegyezhetjük fel ismét. Két szerencsétlen családanya, fiatal egyének, veszpréme gyei somló-vásárhelyi lakosok, elmentek fel Vas megyébe részint magán részint megbízások ügyekben, visszajöttökben utjukba eső, jánoszázi határbeli, ne-keresdi csárdába betértek, hol mulattak és megittasodtak. Megeléglvén a mulatást, felültek kocsijokra, mellyen tizenkét m. rozs teher volt, anynyira hajtották lovaikat, hogy kocsijok az országutról az árokba dült — a két ittas a koci és teher alá került — nem levén senki közel védelmükre — ott kiadták lelküket. Ezen szerencsétlenség a károlyházi pusztá határában történt. A szerencsétleneket özvegyeik s árváik siratják. Intésül szolgál ezen eset azoknak, kik utközben megittasodni szoktak s többre becsülik a bort, mint övéiket, életüket és vagyonukat.

Vidéki hírek.

Pápa-Teszér, apr. 16. (*Gazda kilátásai. Gyümölcsenyésztés. Egy német falu a Bakonyban.*) Vetéseink „buzát kivéve“ szépek, s jó aratásra nyujtanak reményt; tavasziak, „kivéven a homokos helyeket“, hasonló minőségűek. — A mi a szőlő és gyümölcs termelést illeti, sajnos, nálunk igen elhanyagolt állapotban van, mit azonban magyar ajku községekben sürűbben tapasztalhatunk, népünk más irányban szorgalmas és törekvő. — Ellenben Szentiván, Szücs és Koppán szomszéd községek német ajku lakói minden erejükből azon vannak, hogy szöleik minél több nemes fajta gyümölcsessel díszelghessenek, s jól s tisztán munkálva hasznot hozók legyenek, a mellett maguknak is maradjon, hogy bor szükségleteiket ne kénytelenitessenek korcsmából pótolni, és valóban ritkaság is ezen embereket korcsmában látni, minnek következtése az, hogy nem is gazdagszik meg náluk korcsmáros, és soká egy sem maradós. Van hozzánk egy órányi távolságra a Bakony tövében egy kis német falu, „Fenyőfő“ nevét állítólag onnan vette, minthogy még most

is, de régibb időben egészen fenyves erdő környezte. Ezen említett falu határában igen parányi fekete termőföld található, minthogy többnyire homok és kőből áll, egy része a határnak pedig egészen a Bakony szirtjei közé szorul, miért is buza semmi sem terem, rozs és árpa csak annyi, hogy igen gazdálkodva ki-ki a maga szükségzeit fedezheti, eladásról szó sincs, burgonya és kukorica terem ugyan, de a szükségletet ritkán elégti ki; zab, széna semmi sem terem. Az elsoroltakra valaki azt is mondhatja, hogy miért ne teremne itt is, mint másutt okos, célszerű gazdálkodással, bár mi is meg? Erre csak azt lehet felelni, hogy a rozs föld, nem terem ugyan, ha jól nem bánunk vele, de itt a rozs föld is csupa kősziklás hegyek közt van, és trágyát szekér vagy bár mi szerrel oda hordani nem lehet, és így a rozs földből a mi szegény fenyőfői lakosaink legnagyobb törekvésük mellett sem képesek jót csinálni. De hát hogyan és miből élnek ezen emberek, miből szerzik tisztes ruházatjukat, s miből tartanak olly jó lovakat? stb. Elmondom. A Bakonyban évenkint sok tűzelőfa vágatván az uradalom részéről, annak Győrbe s Pápára szállítása, ezen népnek folytonos foglalatossága, a miből annyi hasznat húz, hogy folyvást buza-kenyérrel él, lovát pedig abrakolván, mindig jó állapotban tarthatja. Szegényebbek vonó-marhát nem tarthatván, követ fejtenek, mit kiki háza végében fölhalál, ezen kőnek ölet 6 forintjával adják el, mi szinte jövedelmez. Birkája a legszegényebb sorsúnak is van aránylag, kinek több, kinek kevesebb, nyírészor a gyapju fontját 1 pengő forintért megveszik, ismét pénzhez jut a szegény ember. Nyáron 20—30 család aratásban keresi meg egész évi élelmét, és így a mit aratás előtt vagy után szerez, abból ruházza magát s családját, lefizeti kisebb költségeit, s gond nélkül él. A ki e munkás, jó lelkű népet közelebből nem ismeri, nem hiheti, minő vas szorgalom és egyetértés uralkodik náluk, és minő szép eredményhez vezeteti őket a fáradtságos munka jutalma. Egy észrevételem van csupán, mit talán más is hibásnak tulajdonít, a mi abból áll, hogy nyáron át „rendkívüli esetet kivéve“ az egész faluban nappal csak két három öreg férfi, és néhány gyermek található; a többi mind két nem, kinek csak ép tagjai vannak, kiűn, legtöbbször az erdőn van, szokott foglalatosságánál, és így az egész falu egy pár öreg ember vigyázata alatt áll, és csodálható, hogy még különös szerencsétlenség soha nem érte őket. . ne is érje. Minthogy ezen népet, és minden vonásait ismerem, sok több aprólékost is sorolhatnék el rólok, de legyen elég még megemlítenem, hogy bár milly tekintetben jó lelkű egyszerű emberek, irás tudó egy sincs köztük, mit ök öszintén magok is megismernek, mentségök egyedül abból áll, hogy örökké hiányában voltak egy jó iskolatanítónak, a mi csakugyan igaz is. Adja Isten, hogy hazánk minden helysége erkölcsi tekintetben a fenyőfőiekhez legyen hasonló.

V. Gy.

Abrudbánya (Erdély), aprilis 18-án. (*Példás buzgalom.*) Ki e szót „Abrudbánya városa“ olvassa, s azon állítást, hogy benne a csekélyszámu magyarságnak nagy a hazafisága s nemzetéhez ragaszkodása szeretettel s tevékeny részvétellel párosult, s a ki tudja, hogy körülte épen mind s benne nagyobb részben oláhok laknak: kétségkívül azt fogja mondani, hogy a fentebbi állítás lehetetlen. — Pedig úgy van. S valamint az olaj a vízzel, úgy itt is a magyarság az oláhokkal negatív erői arányban áll. — A következő körülmények bebizonyítják a fentebb állítottakat, s megmutatják, mennyire igyekeztünk nemzeti kötelezettségünknek megfelelni, s ezen körülmények fontosságának megérthetése okaért anticipando meg kell mondanom, hogy az abrudbányai magyar lelkek száma jelenleg közel ezer. — Először is, hogy mennyire pártolja e kis magyar közönség a nemzeti irodalmat, mutatja az, hogy hirlapokat, folyóiratokat együtt véve, 100 példánynál többet járat, ugyanis Vas. Ujság és Pol. Ujdonságok 26 példányban; a többi lapok, melylyek járatnak: P. Napló, Napkelet, Nővilág, M. Néplap, K. Közöny, M. Futár több példányban, s még egyéb folyóiratok. — Másodszor, hogy milly részvétellel volt az erdélyi muzeum iránt, mint tündöklő csillagok rendjei, úgy állhatnak tanuságul gr. Mikó ő excyjának a muzeum ügyében hozzánk intézett leveléből a következő sorok: „Köz tudomásban van ugyan, hogy e kis város sokat szenvedett, szerfelett sokat vesztett, de a bejegyzett áldozatok azt tanúsítják, hogy a legdrágábbat: életösztönét, a tudomány és műveltség, a haza és közügyek iránti buzgó érzelmét, közszellemét, lelkesedését nem vesztette el.“ — Továbbá a pesti müegyletnek van Abrudbányán 15 hároméves tagja. — Végre a „Magyar költők arczképcsarnokát“ csaknem minden tehetősb művelt magyar házában feltalálhatjuk. — Ezen körülmények, gondolom, nem hiúsítandják meg állításomat. — Ön pedig, t. szerkesztő ur, mindezekre, mit reflectál, intra parenthesis? — (Csak azt, hogy Isten tartsa meg és növelje e buzgóságot továbbra is! Az is eszünkbe jutott, hogy, ha minden ezer magyar a derek abrudbányaiak példáját követné, akkor a Vasárnapi Ujságnak csak öt millió magyar közt is (pedig többen vagyunk), a hármás régula“ szerint épen 130,000 előfizetője volna. Kérjük szeretettel, nevétséges képtelenséget mondunk-e akkor, midőn minap kifejtettük, hogy a legolvasottabb lapnak Magyarországon 20—30,000 előfizetővel kell birnia? Nem voltunk-e még nagyon is szerények ohajtásainkban? — Szerk.)

Bondon Antal.

Szerkesztői mondanivaló.

A mult hét folytán hozzánk érkezett levelek íróit értesítjük, hogy hely szüke miatt a jelen számban nem mondhatunk nekik semmit. Egyuttal azonban előre biztosíthatjuk összes olvasóinkat azon reánk s, reméljük, reájok nézve is örvendetes intézkedésünkről, minél fogva kettős lapjainkban a szerkesztőség számára kijelölt tér hetenkint egy fél ivvel szaporodni fog. Kiadónk szives készségével olly rendelkezést tettünk, hogy lapjaink hírdetési ezentul **külön mellékletben** mindenkor a „Vasárnapi Ujság“ mellett küldessenek szét; a „Politikai Ujdonságok“ ive pedig (az utolsó lap kivételével) egészen a szerkesztőségi, mindinkább szaporodó közlemények számára tartassék fenn. Ajánljuk e kedvező változást olvasóink szives figyelmébe addig is, míg bővebben nyilatkozhatnánk.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.